

Utrecht, 5 maart 2013
Archimedeslaan 6
Tel. 030-2589111

Afdeling : MEC
Nummer : 80DD7785

Onderwerp: Beantwoording schriftelijke vragen
ex art. 47 RvO aan het College van GS, gesteld
door de heer R. Dercksen namens de PVV
betreffende Fair Trade provincie (d.d. 29 januari
2013)

Onderwerp: Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 47 RvO aan het College van GS, gesteld door de heer R. Dercksen namens de PVV betreffende Fair Trade provincie (d.d. 29 januari 2013)

Toelichting

Op 29 januari 2013 heeft de heer R. Dercksen (PVV) vragen gesteld over ons voornemen om fairtrade provincie te worden (28 december 2012). Hieronder treft u onze antwoorden aan. Aangezien de conclusies uit het artikel uit het Nederlands Dagblad (vraag 1) en van het instituut (vragen 2 en 3) een vergelijkbare strekking hebben, zullen wij onze argumentatie (en daarmee onze interpretaties van de door u geschetste conclusies) voor de vragen 1 t/m 3 als een geheel onder vraag 1 beantwoorden.

1. Kent u het artikel "Fair Trade chocolade met bittere smaak" uit het Nederlands Dagblad van 10 november 2011? Hierin staat dat de kopers van deze chocolade vooral de kantoren, salarissen en de zakenreizen in stand houden van de Fair Trade organisatie en geen bijdrage leveren aan het oplossen van de armoede van de cacao-boeren? Hoe interpreteert u deze conclusies?

Antwoord:

Nee. Het artikel is ons niet bekend, de genoemde argumenten echter wel.

Wij zijn van mening dat fairtrade goed aansluit bij het door ons geformuleerde duurzaamheidsbeleid en dat het een uitstekende mogelijkheid biedt om boeren in ontwikkelingslanden een eerlijke prijs te geven voor hun producten. Vele andere overheden en bedrijven zijn ons hierin voorgegaan. Bij fairtrade zijn inmiddels 1,2 miljoen kleine boeren aangesloten, die aantoonbaar een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Onderzoek van KPMG (http://www.icco.org/about-us/international-cocoa-agreements/cat_view/30-related-documents/37-fair-trade-organic-cocoa.html) toont aan dat er aanzienlijk bewijs is dat certificatie de sociale, economische en ecologische levensvoorwaarden van boeren en hun gemeenschappen heeft verbeterd. Voor meer informatie verwijzen wij graag naar twee bijgevoegde documenten van Stichting Max Havelaar, een onafhankelijke stichting die zich inzet om bestaande handel te veranderen ten gunste van producenten in ontwikkelingslanden.

2. Kent u het onderzoek van Adam Smith Institute dat ook al tot vergelijkbare conclusies komt voor Fair Trade in het algemeen? http://www.adamsmith.org/sites/default/files/images/pdf/unfair_trade.pdf. Dit instituut concludeert onder andere: Fair Trade is unfair: it seeks to reduce voluntary exchange to a government-controlled privilege and to refuse agrarian societies the opportunity to become rich. By selling itself as the only option for the ethical consumer, Fairtrade directs the public away from new

and exciting alternatives that may do much more good. Ultimately, for those who want to see the poor lift themselves. Hoe interpreteert u deze conclusies?

Antwoord:

Zie ons antwoord onder vraag 1.

3. Een andere conclusie: Fair trade is unfair. It offers only a very small number of farmers a higher, fixed price for their goods. These higher prices come at the expense of the great majority of farmers, who – unable to qualify for Fairtrade certification – are left even worse off. Acht u dit de bedoeling van Fair Trade? Zo ja waarom? Zo nee, waarom doet u er dan aan mee?

Antwoord:

Zie ons antwoord onder vraag 1.

4. Hoeveel extra belastinggeld gaat de titel Fair Trade Provincie de belastingbetaler kosten en heeft u het idee dat de belastingbetaler het er voor over heeft, daar waar 50 % van de Nederlandse huishoudens volgens het NIBUD grote moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen? Zo ja, waar leidt u dat uit af?

Antwoord:

Momenteel is een voorstel in voorbereiding waarin alle aspecten van fair trade en de verschillende alternatieven (incl. kosten) worden meegenomen op basis waarvan wij een afgewogen besluit kunnen nemen. Wij zullen u hiervan op de hoogte stellen.

5. Het zijn ongetwijfeld goede bedoelingen die er toe hebben geleid, maar bent u bereid om in de wetenschap dat het niets bijdraagt aan de beoogde doelen, af te zien van het inzetten van belastinggeld voor deze zogenaamd duurzame bedrijfsvoering? Zo nee, waarom bent u dan niet bereid deze feiten onder ogen te zien?

Antwoord:

Nee. In onze visie op duurzaamheid hebben wij aangegeven dat duurzaamheid een leidraad is voor ons handelen en dat wij ons handelen niet willen afwentelen in plaats en tijd (zie de Statenbrief over duurzaamheid van 22 mei 2012). Als fairtrade provincie geven wij concreet invulling aan deze vastgestelde visie.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,

Secretaris,

Bijlagen: 2

Betreft: Kritische publicaties over Stichting Max Havelaar

Utrecht, 11 november 2012

Beste geïnteresseerde,

Afgelopen zaterdag is Fairtrade kritisch in het nieuws geweest. Naar aanleiding hiervan zijn er vragen gerezen, is er discussie ontstaan en kregen we verontwaardigde reacties. We reageren daar graag op via deze brief.

Boeren vormen coöperaties: samen sta je sterker

We hebben gemerkt dat er verwarring is over hoe individuele boeren zich verhouden tot de coöperatie. Een coöperatie is een groep boeren die zich verenigt. Deze samenwerking is voor kleine boeren essentieel: een groep staat immers veel sterker dan een boer alleen. De leden van de coöperatie zijn dus de boeren die samen op een democratische wijze het beleid bepalen.

De premie gaat 100% naar boerencoöperaties

Als coöperatie verkopen boeren hun producten aan afnemers. De kracht van de coöperatie is samenwerken. Dat betekent bijvoorbeeld dat 1.000 boeren met één vrachtwagen hun cacao naar de haven kunnen brengen in plaats van ieder voor zich. In dit soort collectieve diensten investeren de boeren samen. In de media wordt de suggestie gewekt dat Fairtrade boeren onder de marktprijs betaald zouden worden. Dit is onjuist. Boeren krijgen wel degelijk de juiste prijs voor hun product. Zij kiezen er als lid van de coöperatie voor dat een deel van hun inkomsten wordt besteedt aan collectieve diensten, bijvoorbeeld aan gezamenlijk transport. De kosten hiervoor worden verrekend door hun eigen coöperatie (die als verkopende partij voor de boeren optreedt).

De Fairtrade premie, een vooraf vastgesteld bedrag, wordt door de inkoper betaald (bijvoorbeeld een bedrijf in Nederland). De premie gaat voor 100% naar de verkopende boerencoöperatie. Dit leidt tot extra inkomsten waardoor boeren zélf in hun toekomst kunnen investeren. Of dit nu is in productiviteitsverbetering, scholing, gezondheidszorg, een beter milieu of infrastructuur. Wij weten dit vanuit de dagelijkse contacten met boeren en hun coöperaties, en vanuit de vele tientallen, wetenschappelijke impactstudies. Uit deze studies blijkt dat Fairtrade boeren gemiddeld een hoger inkomen hebben en dat zij sterker in de handelsketen staan omdat de Fairtrade boeren georganiseerd zijn in coöperaties. Binnen Fairtrade wordt nauwlettend in kaart gebracht waarin deze premie wordt geïnvesteerd, dit in tegenstelling tot wat gesuggereerd wordt in de publicaties.

FAIRTRADE
MAX HAVELAAR
NETHERLANDS

Ook de inkomsten van Stichting Max Havelaar worden volledig ingezet voor boeren

Fairtrade werkt alleen als er producten in de winkels liggen en consumenten deze producten ook kopen. Want als er geen Fairtrade producten verkocht worden in Nederland, hebben boeren geen profijt. Daarom werken 17 mensen bij Stichting Max Havelaar elke dag aan de groei van Fairtrade. Juist door de vraag te stimuleren in Nederland zit Fairtrade de laatste jaren in een opwaartse spiraal. Dit heeft geresulteerd in een forse volumegroei: in de eerste helft van 2012 groeide Fairtrade in Nederland + 47% ten opzichte van 2011. Hierdoor profiteren nog meer boeren van Fairtrade. Internationaal zijn inmiddels 1,2 miljoen boeren en arbeiders aangesloten.

In de media is gesuggereerd dat Stichting Max Havelaar een deel van de boerenpremie zou gebruiken voor salarissen en zakenreizen. Dit is pertinent onjuist. De inkomstenstroom van Max Havelaar staat los van de premiebetalingen aan boeren. Natuurlijk ontvangen de medewerkers van Stichting Max Havelaar een salaris. Dit wordt niet betaald uit de boerenpremie, maar uit een aparte licentiefee die betaald wordt door bedrijven in Nederland die aangesloten zijn bij Stichting Max Havelaar. Hierbij wil ik nogmaals benadrukken dat alle activiteiten van Stichting Max Havelaar in het teken staan van volumegroei van Fairtrade in Nederland. Volumegroei betekent meer inkomsten voor boeren in ontwikkelingslanden. Als stichting hebben wij geen winstoogmerk.

Het afgelopen jaar (2011) ging er een premiebedrag van EUR 3.3 miljoen naar boerencoöperaties. Stichting Max Havelaar ontving in datzelfde jaar een licentiefee van EUR 2.1 miljoen dat is ingezet om Fairtrade te laten groeien (Bron: Jaarverslag Stichting Max Havelaar 2011). Stichting Max Havelaar werkt actief aan het verlagen van haar eigen kosten. In ons jaarverslag gaan wij elk jaar in op de kosten die de stichting maakt in relatie tot de waarde die Fairtrade de boeren biedt. Mocht u daarin geïnteresseerd zijn dan kunt u dit nalezen in ons jaarverslag dat als een PDF file op onze website staat.

Bekendheid Fairtrade binnen de boerencoöperaties

In de media werden twee voorbeelden aangehaald waarin boeren, als lid van de coöperatie, aangaven niet op de hoogte te zijn van het begrip Fairtrade. Natuurlijk is het de bedoeling dat boeren die aangesloten zijn bij een Fairtrade coöperatie ook weten wat deze term betekent. Het is de rol van de coöperaties om aan hun leden uit te leggen waar Fairtrade voor staat en wat Fairtrade voor hen betekent. We moeten ons realiseren dat coöperaties soms wel duizenden leden hebben waarvan een gedeelte niet kan lezen en schrijven. Dit maakt communiceren met de boeren soms uitdagend, maar er wordt hard gewerkt om dit zo goed mogelijk te doen.

FAIRTRADE
MAX HAVELAAR
NETHERLANDS

Fairtrade is veel meer dan geld

In de media is vooral aandacht gegeven aan de opbrengsteffecten van Fairtrade. Fairtrade biedt echter meer financiële voordelen, te weten voorfinanciering, uitzicht op lange termijn contracten en een minimumprijs die als vangnet in werking gaat als de wereldmarktprijs te laag is voor boerenorganisaties om duurzaam te kunnen produceren. Fairtrade biedt daarnaast nog andere voordelen:

- Sterker door samenwerking in coöperaties
- Scholing
- Betere arbeidsomstandigheden inclusief gezondheidszorg
- Verantwoorde omgang met de natuur

Stichting Max Havelaar is nog in gesprek met de betrokken journalisten. Wij nemen de kritiek serieus en als er zaken zijn waar wij iets aan moeten doen willen wij dit doen. Daarvoor hebben wij de onderzoekresultaten nodig en die hebben wij, ondanks verzoek, niet ontvangen.

Ik hoop u via deze brief voldoende geïnformeerd te hebben. Mocht u nog vragen hebben dan kunt u een mail sturen naar info@maxhavelaar.nl

Met vriendelijke groet,

Peter d'Angremond
Algemeen directeur Stichting Max Havelaar

Reactie Stichting Max Havelaar op rapport onderzoeksjournalisten FAIR

28 november 2012 - Stichting Max Havelaar heeft het rapport van het journalistenteam FAIR, getiteld "The Fairtrade Chocolate Rip-off" met belangstelling gelezen. Fairtrade neemt kritiek serieus en beschouwt die als een kans voor verbetering. We zijn ons voortdurend bewust van de uitdagingen die er zijn, zeker ook in de cacaosector. Zoals de enorme positie-ongelijkheid van de armste families aan het begin van de keten; de moeite die grote coöperaties met tienduizenden leden hebben om ervoor te zorgen dat alle leden geïnformeerd en betrokken zijn; het waarborgen van ieders actieve deelname in bestuursstructuren. Grote opgaven inderdaad, die zeker debat en discussie waard zijn.

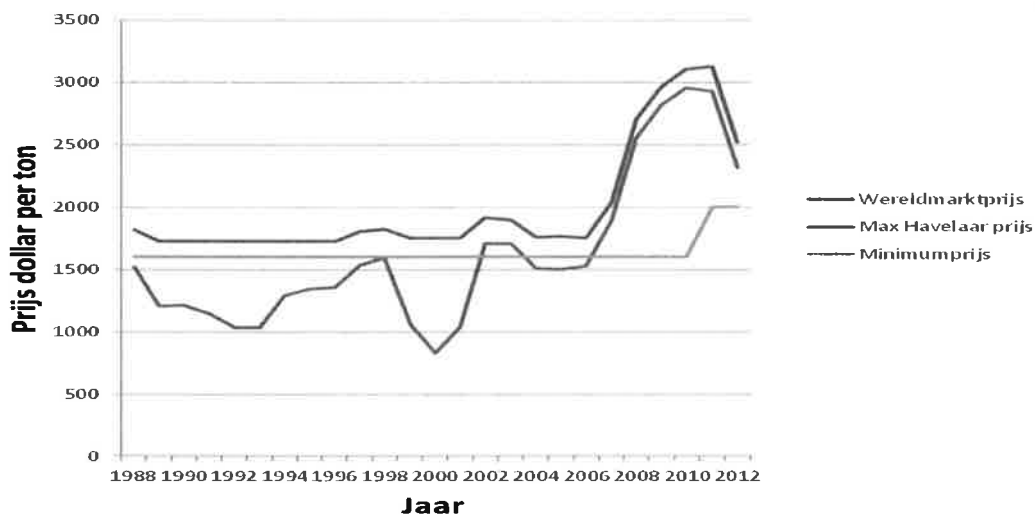
We zijn echter teleurgesteld in wat in onze ogen een eenzijdig rapport is geworden, dat een aantal feitelijke onjuistheden bevat. De bewijsvoering is zwak, subjectieve meningen en percepties voeren de boventoon. De praktijk van Fairtrade wordt onvoldoende begrepen, wat geleid lijkt te hebben tot misverstanden waarop vervolgens de conclusies van het rapport worden gebaseerd.

FAIR legt om te beginnen vreemde verbanden. Uitvoerig gaan de journalisten in op wantoestanden in Nigeria en Kameroen. Fairtrade wordt er met de haren bijgesleept, niet duidelijk is wat precies de bewering is. In Nigeria heeft Fairtrade niet eens cacao-partners.¹

Centraal in het rapport staat de suggestie dat Fairtrade de cacao-boer niet eerlijk zou betalen. 'De boer krijgt de Fairtrade prijs niet', stellen de journalisten, 'want zijn gecertificeerde coöperatie betaalt hem niet meer dan andere boeren krijgen. Van de premie ziet hij ook weinig terug, daar doet de coöperatie obscure dingen mee waar hij geen weet van heeft', zo stellen de journalisten. Deze statements lijken gebaseerd te zijn op de nodige misverstanden en wantrouwen.

Het prijssysteem van Fairtrade

Als de wereldmarktprijs hoog genoeg is, krijgt een verkoper op de Fairtrade markt geen andere prijs dan elders - en ook geen lagere dus. Er is alleen een extra Fairtrade premie. De minimumprijs in Fairtrade is namelijk een vangnet. Het legt een bodem in de markt: voor minder valt niet duurzaam te produceren.² In de grafiek is de prijsontwikkeling op de cacao-markt over de loop der jaren te volgen.

¹ N.a.v. een eerdere publicatie vertelden FAIR journalisten ons dat men Fairtrade ziet als containerbegrip voor alle certificatiesystemen samen. In dat artikel werd kritiek geuit op met naam genoemde "Fairtrade coöperaties". Twee van de drie bleken echter niet Fairtrade gecertificeerd.

² De hoogte is vastgesteld door een Standard Committee binnen Fairtrade International met daarin boerenvertegenwoordigers. E.e.a. gebeurt op basis van kostenonderzoek en een brede consultatie over de ontwikkelde prijsvoorstellen.

Opvallend is dat over een langere periode 1988-2002 en 2004-2006 de minimumprijs een concreet financieel vangnet voor cacaoboeren heeft geboden. Momenteel zien wij de marktprijs in rap tempo dalen in de richting van de minimumprijs.

De prijs is FOB (Free on Board), het exportniveau dus. Dat betekent dat daar nog allerlei kosten af moeten voordat de boer zijn uitbetalingsprijs kan krijgen. Die kosten betreffen exportzaken, zoals transport naar de haven, laden en lossen, exportdocumenten en havenopslag. Daarnaast zijn er de organisatiekosten, zoals het verzamelen van de boerencacao, opslag, kwaliteitscontrole en administratie. Afhankelijk van de situatie in het land en hoe efficiënt de coöperatie werkt, resteert na aftrek van kosten meestal zo'n 60-80% van de exportprijs. Dit principe geldt voor de gehele cacaomarkt en handel.

De Fairtrade Premie is niet voor individuele bonussen

Op de prijs komt altijd een vaste premie, in cacao 200 USD per ton. Het is in Fairtrade, anders dan FAIR kennelijk verwacht, niet de intentie die premie individueel uit te keren. Verboden is het niet, maar het is eerder uitzondering dan regel. De Fairtrade premie is bedoeld voor investeringen, naar prioriteit van de boeren zelf. De boeren of hun afgevaardigden besluiten in de Algemene Vergadering over een ontwikkelingsplan voor de besteding. Dat kunnen sociale projecten zijn, maar ook bijvoorbeeld landbouwtrainingen, investeringen in infrastructuur, marktontwikkeling of administratieve verbeteringen.

Er wordt strikt gecontroleerd

De journalisten citeren meerdere boeren die sceptisch zijn over wat er met de premie gebeurt. De suggestie is niet alleen dat zij er niets van krijgen, maar ook dat de premie vaak wordt misbruikt. Op een correcte besteding van de premie wordt echter streng gecontroleerd. Precies op dezelfde manier als dat gebeurt op de Fairtrade gecertificeerde bananenplantages in Ghana, waar het rapport met enthousiasme over spreekt.

De certificeringsorganisatie FLO-CERT verifieert de naleving van de Fairtrade Standard via audits. De inzet van de premie is een cruciaal onderdeel van de standard, omdat die de boeren financiële armslag geeft om bepaalde achterstanden samen aan te pakken. Het certificatieprotocol geeft aan hoe in Fairtrade wordt omgegaan met zogenaamde non-compliances en op welk moment de-certificatie volgt.

Communicatie en participatie zijn niet altijd optimaal

De scepsis van de geïnterviewde boeren maakt wel degelijk ook knelpunten zichtbaar. Het kan voor coöperaties een grote uitdaging zijn alle leden goed te informeren over Fairtrade. Dat geldt zeker in West-Afrika waar ook andere certificeerders prominent aanwezig zijn in de cacao, met andere regels. Het blijkt dat in sommige gevallen criteria van certificeringssystemen door elkaar worden gehaald.

Evenmin is het gemakkelijk om de achterban effectief in besluitvormingsprocessen te betrekken, op alle niveaus van de coöperatie. De grootte van de organisatie speelt uiteraard een rol. De genoemde Union in Ghana heeft bijvoorbeeld 65.000 leden. Dan is er het gegeven van gebrekkige opleiding en vaak analfabetisme, terwijl de communicatiemiddelen niet zijn wat wij in Europa kennen. In Ivoorkust start Fairtrade in 2013 via zijn lokale supportnetwerk met trainingen binnen de coöperaties om de participatie van de leden te versterken.

Fairtrade sluit kleine boeren juist in

Dat brengt ons op een essentieel probleem in het rapport. De journalisten benaderen coöperaties als een kwaad dat de boeren wordt opgedrongen. Overigens zonder aan te geven wat het alternatief zou zijn voor gegroepeerde levering, anders dan verkoop van individuele boeren aan exploiterende tussenhandelaren. 'Veel liever zou deze boer individueel gecertificeerd zijn, maar dat staat Fairtrade niet toe', stelt het rapport. Hoe realistisch achten de auteurs zelf de geciteerde boer met 2 hectare die zijn cacao graag rechtstreeks aan een grote importeur zou verkopen?

Datzelfde Fairtrade, zeggen de auteurs, stelt eisen die kleine boeren feitelijk buitensluiten van deelname in een gecertificeerde coöperatie. Dat klopt niet. Wat betreft kinderarbeid volgt Fairtrade (uiteraard) de genuanceerde conventies van de ILO. Kinderen mogen wel degelijk bij hun leeftijd passende werkzaamheden verrichten op de boerderij van hun ouders, als hen dat maar niet belemmert om naar school te gaan. Onacceptabele vormen van kinderarbeid mogen niet. Die komen

in West-Afrika veel voor (reden voor het ontstaan van Tony Chocolonely), maar daar zwijgt FAIR over. Fairtrade zet programma's op om ontoelaatbare kinderarbeid actief te bestrijden en werkt samen met 'Stop the Traffic'.

Evenmin is het waar dat Fairtrade individuele kleine boeren verplicht het nationale minimumloon te betalen als ze sporadisch eens een arbeider inhuren. Dat zou voor velen inderdaad een brug te ver zijn, omdat ze daarvoor zelf te weinig verdienen. Voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen stelt Fairtrade inderdaad regels, binnen redelijke grenzen. Dat is beter voor het milieu en voor de gezondheid van de gezinsleden die werken met de cacao.

Juist in Fairtrade wordt voortdurend gezocht naar manieren om, zonder af te doen aan basale duurzaamheidseisen, het systeem nog toegankelijker te maken voor kleine boeren. Fairtrade is bij uitstek voor hen én samen met hen opgezet. In meerdere producten, zoals koffie, cacao, katoen en rijst, is de certificatie uitsluitend beschikbaar voor organisaties van kleine boeren.

De moeilijke weg naar de markt

Fairtrade beschouwt samenwerking in coöperaties als de beste weg voor boeren om hun positie in de keten te versterken. Geen nieuws onder de zon, dit is een gedeeld inzicht in de agrarische (ontwikkelings-) wereld. De Verenigde Naties hebben niet voor niets 2012 uitgeroepen tot het jaar van de coöperatie, waarbinnen 'samen sta je sterker' centraal staat. Organisatievorming brengt schaal, drukt kosten, biedt een structuur voor teeltverbetering en gezamenlijke investeringen en kan de boer een onderhandelingspositie geven die anders buiten zijn bereik ligt.

De coöperaties in Ivoorkust met een Fairtrade certificatie zijn geen dominante marktspelers die kleine boeren voor eigen gewin van zich afhankelijk maken, zoals de auteurs suggereren. Ze zijn juist opgezet om boeren te helpen de lokale handelaren (*pisteurs*), die zelf weer werken voor grotere handelaren (*traitons*), te omzeilen. De coöperaties willen een alternatief zijn voor de traditionele kanalen naar buitenlandse inkopers, waarin boeren stelselmatig worden benadeeld.

Dat wil niet zeggen dat een boerenorganisatie zomaar succesvol is. Niet voor niets is Fairtrade een ontwikkelingsmodel. Veel coöperaties raken minder cacao kwijt dan ze zouden willen. Gebrekkige toegang tot krediet kan betekenen dat leden te lang op hun geld moeten wachten. Anders dan het rapport stelt, zijn leden vrij om hun cacao elders te verkopen. En dat doen boeren ook als ze ontevreden zijn, dat is begrijpelijk. Voor de coöperatie op haar beurt kan het dan moeilijk worden te voldoen aan contracten die al waren afgesloten. Het opbouwen van marktvaardigheden, afnemersvertrouwen en ledenloyaliteit is essentieel en een proces van langere adem.

Fairtrade steunt dat proces. Niet door het geven van afzetgaranties, zoals FAIR lijkt te bepleiten, want zo'n garantie bestaat niet. De Fairtrade markt is nog steeds een stuk kleiner dan wat de gecertificeerde coöperaties samen aan cacao te bieden hebben. Wel is er de Fairtrade ontwikkelingspremie die ook zeker in bedrijfsversterking van de coöperatie mag worden gestoken. En door te zorgen dat vragers en aanbieders elkaar goed weten te vinden. Verschillende inkopende bedrijven zijn bereid nog een stapje extra te zetten om doelen van de coöperatie te helpen verwezenlijken, op bijvoorbeeld het terrein van landbouwtechnische verbetering en micro-kredieten voor vrouwen.

Kosten en baten van Fairtrade

Werken aan marktvergroting is een van de kerntaken van de nationale keurmerkorganisaties, zoals Stichting Max Havelaar in Nederland. De keurmerkorganisaties hebben als taak het (consumenten)publiek bekend te maken met de verbanden tussen handel en armoede, met de betekenis van het Fairtrade keurmerk en bedrijven aan te moedigen het keurmerk te gaan voeren op hun producten. Zonder budget is het creëren van draagvlak voor eerlijke handel onmogelijk.

Daarom betalen bedrijven voor het gebruik van het keurmerk een vergoeding: licentierechten. In het geval van cacao en van Stichting Max Havelaar 2,5% over de groothandelswaarde van het product³ en procentueel minder naarmate het bedrijf een groter volume onder keurmerk afzet. Naast de inzet voor keurmerkpromotie gaat ongeveer een kwart van de licentie-inkomsten naar Fairtrade

³ En niet over de consumentenwaarde, zoals in de calculatie van FAIR. Ook berekenen veel bedrijven de Fairtrade kosten niet door aan de consument.

International in Bonn. Die gebruikt dat geld voor standardontwikkeling en bovendien voor ondersteuning aan de boeren bij het voldoen aan de Fairtrade-eisen. Die service is voor alle groepen toegankelijk en is gratis.

De betaalde licentierechten staan los van de inkomsten van de boeren. Het een gaat niet ten koste van het ander. Integendeel, zonder marktontwikkeling voor hen geen baten uit Fairtrade. Het verheldert weinig te berekenen hoeveel van de waarde van een reep chocola uiteindelijk naar de cacao-boeren gaat. Per reep verschilt het cacaobestanddeel en bovendien, in een reep zit ook suiker en vaak ook melk. Wat het kost om die te produceren en verwerken zit eveneens in de eindprijs verwerkt. (Overigens is ook de suiker afkomstig van Fairtrade gecertificeerde producenten.) Vast staat dat voor de cacao minstens 2000 USD/ton is betaald aan de coöperatie van cacao-boeren, plus 200 USD Fairtrade premie/ton. Elke verkochte reep draagt daaraan bij.

Zeker relevant is de vraag naar de balans tussen de uitgaven van Max Havelaar en de (financiële) baten aan boerenzijde. Hoe efficiënt werken wij? De vergelijking moet dan gaan tussen het totaal van inkomsten 'daar' en uitgaven 'hier'. De licentie-inkomsten uit één product worden immers niet uitsluitend voor datzelfde product ingezet. Aan de batenzijde komt naast de premie ook het verschil tussen markt- en minimumprijs voor de diverse gelabelde producten, als dat van toepassing is. Dat verschil fluctueert uiteraard van jaar tot jaar.

Sinds de oprichting van Stichting Max Havelaar in november 1988 tot 2012 staat tegenover haar licentie-inkomsten van € 17.515.669 een geldoverdracht naar het Zuiden van tenminste € 67.830.579 extra bovenop de marktprijs. In werkelijkheid is dat bedrag nog hoger, omdat niet voor alle producten een referentieprijs in de wereldmarkt bestaat. Het verschil tussen de marktprijs en de Fairtrade minimumprijs is dan moeilijk te berekenen. Dat geldt bijvoorbeeld voor bananen, een product dat sinds jaar en dag door lage prijzen wordt geplaagd.

Impact

Fairtrade maakt een enorme groei door. De internationale omzet steeg van 830 miljoen euro in 2004 naar 4.9 miljard in 2011. Wereldwijd stond dit in 2011 gelijk aan 65 miljoen Fairtrade premie (hier bovenop komt dus nog het verschil tussen marktprijs en minimumprijs voor de producten waar de marktprijs onder de minimumprijs ligt). Fairtrade International legt op basis van de auditrapporten van FLO CERT elk jaar verantwoording af over de behaalde resultaten⁴. Met grote regelmaat vindt ook extern onderzoek naar Fairtrade plaats, vanuit wetenschappelijke instituten. De vele impactstudies leveren een consistent beeld op van overwegend positieve effecten op lokale inkomsten en ontwikkeling⁵.

Opmerkelijk zijn de uitkomsten van een recente studie van de KPMG naar het nut van certificatie in de cacao-sector⁶. Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van ICCO, de International Cocoa Organisation. Het moest de vraag beantwoorden of de netto-baten uit duurzaamheids-certificeringen opwegen tegen de vereiste investeringen. Op basis van zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek komt KPMG tot een positief oordeel. Bovendien blijken de geprojecteerde baten bij Fairtrade certificatie het hoogst (zie pag. 58 – 62).

Tot slot. Het komt ons voor dat Fairtrade en de onderzoeksjournalisten van FAIR feitelijk vele doelen delen. Om die doelen te bereiken zullen meerdere wegen bewandeld moeten worden, wegen die elkaar aanvullen. Fairtrade kan niet de hele West-Afrikaanse cacao-sector transformeren. Maar wel helpen, met al haar medestanders, om de markt te laten bijdragen aan een betere toekomst voor cacao-boeren. We zullen ons pad met energie en overtuiging blijven volgen.

⁴http://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/resources/Monitoring_the_scope_and_benefits_of_Fairtrade_2011.pdf

⁵ [Hyperlink: ten years of...](#)

⁶ [Hyperlink KPMG website: "Cocoa certification"](#)